

Склярів Олексій Іванович, студент 6 курсу
факультету № 2 НАВС;
Науковий керівник: Мозоль Н. І., завідувач
кафедри гуманітарних та загальноправових
дисциплін НАВС, кандидат юридичних наук,
доцент

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЯК ФОРМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

В Українській державі на даний момент діє багато засобів, спрямованих на охорону прав громадян. Елементами, що впливають на ефективність правового регулювання забезпечення прав людини і громадянина виступають правова культура та правова свідомість.

Правова культура особистості характеризує рівень правової соціалізації члена суспільства, ступінь засвоєння і використання ним правових початків державного і соціального життя. Правова культура особистості означає не тільки знання і розуміння права, але і правові судження про нього як про соціальну цінність. Іншими словами, правова культура особистості - це її позитивна правова свідомість яка включає перетворення особистістю своїх здібностей і соціальних якостей, на основі правового досвіду, на користь людини і суспільства.

Кожне суспільство виробляє свою модель правової культури але узагальнена структура правової культури суспільства включає в себе:

- культуру правосвідомості - високий рівень правосвідомості який дає можливість оцінити закон з позицій справедливості, прав людини;
- культуру правової поведінки - правова активність членів суспільства, що виражається в правомірному поведженні;
- культуру юридичної практики - ефективна діяльність законодавчих, судових, правозастосовних та правоохоронних органів.

Правова культура особистості - це обумовлені правовою культурою суспільства ступінь і характер прогресивно-правового розвитку особистості, що забезпечують її правомірну діяльність яка включає в себе:

- знання законодавства. Інформованість була і залишається важливим каналом формування юридично зрілої особистості;

- переконаність у необхідності і соціальній корисності законів і підзаконних актів;

- уміння користуватися правовим інструментарієм у практичній діяльності.

Виходячи з того, що правове мислення повинне стати елементом культури кожного члена суспільства змістом правової культури є правосвідомість і правове мислення, правомірне поведження і результати правомірного поведження і правового мислення.

Правова свідомість - це система ідей, уявлень, емоцій і почуттів, що виражають ставлення індивіда, групи осіб, суспільства в цілому до діючого, минулого чи бажаного права, а також до діяльності, пов'язаної з правом.

Зміни, які відбуваються у всіх сферах суспільного життя України, спонукають людину ревізувати свої раніш усталені уявлення про правове і протиправне. Те, що ще кілька років тому втілювало в собі правовий зміст, сьогодні трансформувалося в те, що стало «поза законом», а те, що було протиправним, перетворюється на правове.

Такі коливання дають додаткові підстави вважати, що правові уявлення людини є похідними від економічних, політичних, ідеологічних та інших уподобань, котрі істотно переважають у суспільстві.

Відомо, що серцевиною правової поведінки особистості є інтерналізовані нею соціальні норми; тобто, ті вимоги суспільної свідомості, що приймаються особистістю до повсякденної реалізації. Зазвичай соціальні норми визначають як соціальні еталони, встановлення обов'язкової, з точки зору суспільства, поведінки, що виконують функції інтеграції,

упорядкування життя груп, індивідів, суспільства. Саме обов'язковий характер дотримання соціальних норм усіма членами суспільства робить ці норми правовими, або імперативами правової поведінки.

Правова наука і практика правового регулювання відносять до поведінки тільки ту людську активність, яка характеризується певними соціальними і юридичними ознаками.

Соціальна значущість є однією з основних ознак правової поведінки. Вона має дві форми - соціальну корисність і соціальну шкідливість. Сутність соціальної значущості правової поведінки пов'язана з її властивістю впливати на стан суспільних відносин, змінювати зв'язки між суб'єктами, сприяти чи, навпаки, гальмувати нормальний процес взаємодії між людьми. Правова поведінка може впливати на взаємовідносини суб'єктів, стан суспільних відносин тільки за зовнішньої вираженості, якщо вона сприймається іншими суб'єктами, обумовлює певні зміни в соціальному середовищі. Правова поведінка виявляється у формі дій, що впливають на відносини між суб'єктами, чи у формі бездіяльності. Оскільки правова поведінка здійснюється суб'єктами, то вони повинні адекватно усвідомлювати обставини, характер поведінки і мати можливість здійснювати свою волю, скеровувати свої вчинки.

Властивість правової поведінки впливати на стан суспільних відносин пов'язана не тільки з соціальною значущістю, але й особовим сенсом - реалізацією суб'єктами своїх інтересів. Тому правова поведінка тягне за собою для них певні юридичні наслідки. Однією з найважливіших форм правових наслідків є реакція держави на результати правової поведінки у вигляді заохочення, стимулювання, охорони соціально корисних вчинків чи застосування заходів юридичної відповідальності за шкідливі дії.

Відтак, правова поведінка - це сукупність соціально значущих, виражених зовні у вигляді дій чи бездіяльності вчинків, що мають свідомо-вольовий характер, тим чи іншим чином регламентуються нормами права і обумовлюють правові

наслідки. Правова поведінка складається з двох протилежних за своєю спрямованістю видів: поведінки правомірної і протиправної. Кожен з цих видів правової поведінки характеризується, крім спільних, своїми особливими рисами.

Правомірна поведінка завжди розглядається, як саме масове суспільне явище. Ніяке суспільство не мало б функціонувати без додержання громадянами його нормативних потреб. Правомірна поведінка з'єднуючи ланцюгом між правовою нормою і її соціальним ефектом, на досягнення якого розрахована дана норма. Вона - результат відтворення в житті потреб режиму законності, а сукупність всіх правових дій - це втілення правового порядку в суспільстві.

Отже можна зробити висновок, що економічна нестабільність на цьому перехідному етапі розвитку ринкового простору, колізії та прогалини, що містить наше недосконале законодавство і до цього всього низька правова культура і правова свідомість населення є чи не найголовнішими причинами порушення прав людини і громадянина.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Загальна декларація прав людини і громадянина від 10 грудня 1918.
2. Конституція України. - К.: Просвіта, 1996.
3. Лазарев М.Н. Правомірна поведінка, як об'єкт юридичного дослідження. - К., 1992.
4. Юридический энциклопедический словарь. - М.: Советская энциклопедия, 1987. - С. 359.